

УДК 378.147

Каліна К. Є.

Харківський національний медичний університет
м. Харків

ПРОВІДНІ АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ ТА ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Сучасний розвиток української медичної освіти спрямований на підвищення якості підготовки та рівня кваліфікації лікарів, що потребує нової методології організації освітнього процесу медичних ЗВО.

Згідно з деклараціями Всесвітньої організації охорони здоров'я, Етичним кодексом лікаря, Клятвою лікаря України, завданням медичної справи є всебічна турбота про людей та їхнє соціальне середовище, слідування високим моральних принципам, гуманне ставлення до пацієнта, а також урахування індивідуальних особливостей. Таким чином, від сучасних лікарів вимагають доглядати своїх пацієнтів у широкому контексті: турбуватися не лише про лікування, а й про запобігання захворювань і травматизму, навчати пацієнтів самостійному догляду, а членів їхніх родин - методам догляду, проводити роз'яснювальну роботу й виховувати в пацієнтів свідоме ставлення до збереження власного здоров'я.

Широко відомо, що зазначені вище напрями професійної діяльності сучасних лікарів становлять коло питань, які досліджує й вивчає саме педагогічна наука. На сьогодні від системи вищої медичної освіти вимагають підготовку фахівців обізнаних не лише в галузі медицини, а й тих, хто добре орієнтується в широкому колі теоретичних й прикладних проблем, пов'язаних з людиною, і вимагає володіння педагогічними знаннями, прийомами, методами й принципами для встановлення міжособистісних зв'язків. З огляду на зазначене вище, стає зрозумілим, що професійна освіта лікарів має містити відповідну педагогічну складову й передбачає інтеграцію педагогічної науки та вищої медичної освіти.

На цей час існує низка досліджень, у яких розкрито психолого-педагогічні аспекти розвитку особистості майбутнього лікаря (І. Балякова, М. Муравйов, Л. Островська, Н. Пахомова, Е. Самборська); питання педагогічної підготовки медиків для навчання хворих способу життя із хронічними захворюваннями (І. Глінкіна, С. Двойніков, Д. Мачарадзе, В. Осипова).

Ми вважаємо, що існує нагальна потреба розширеного, комплексного підходу до підготовки медичних працівників у педагогічному аспекті. Сучасні процеси інтегрування педагогічної науки в освітній процес медичних ЗВО вимагають не тільки усвідомлення необхідності введення педагогічної складової, а й пошук нових шляхів реалізації, теоретичних і практично орієнтованих компонентів навчання.

Звертаючись до історичного досвіду, необхідно зазначити, що в працях видатних учених-медиків (В. Бехтерева, В. Гіляровського, П. Каптерева,

В. Кащенко, С. Корсакова, О. Лазурського, М. Пирогова та інших) наголошується на існуванні об'єктивних зв'язків між медициною та педагогікою. Так, Б. Бім-Бад відзначає, що багато досягнень педагогічної науки й практики отримані саме представниками медицини. Він вважає, що це не є випадковим і має пояснення не тільки єдністю об'єкту впливу, але й внутрішніми тісними зв'язками медичної й педагогічної наук. У свою чергу, невролог В. Бехтерев є автором найвідомішого серед медиків принципового положення про те, що хворого потрібно не лише лікувати, а й навчати й виховувати, бо «якщо хворому після розмови з лікарем не стає легше – це не лікар». Як стверджує Б. Бім-Бад, типи професійного мислення лікаря й педагога також дуже схожі. У своїй професійній діяльності вони відштовхуються від загальних закономірностей, від норми і відхилень від неї, вносять корективи відповідно до індивідуальних особливостей індивіда.

Згідно з державними нормативними документами одним із видів медико-профілактичної діяльності медичних працівників є навчання пацієнта та його родини з питань підтримки здоров'я в різні вікові періоди, догляду і самогляду, профілактики загострень захворювань, ускладнень, травматизму, розроблення та здійснення освітніх програм щодо здорового способу життя.

Викладені положення свідчать про те, що суспільна значущість роботи медичних працівників, відповідальність, складність і багатоаспектність професійних обов'язків вимагають від них не лише високого рівня професійної підготовки, фундаментальних знань теорії та практики медицини, опанування навичками й уміннями лікарської діяльності, а й передбачають володіння певними педагогічними знаннями, вміннями і навичками, спрямованими на налагодження довірливих взаємовідносин із пацієнтом і співпраці з ним, його близькими й родичами, сприяння усвідомленню й реалізації відповідального ставлення пацієнта до процесу обстеження та лікування, профілактики загострення хвороби, викладення інформації доступною, зрозумілою для пацієнта мовою, з урахуванням його стану, особливостей і культурного рівня, що забезпечить найкраще надання медичної допомоги.

Таким чином, сутність інтеграції педагогічної складової щодо професійної підготовки майбутнього лікаря визначають наступні аспекти:

1) педагогічні знання, вміння, навички, педагогічний такт, культура спілкування для здійснення терапевтичного впливу на пацієнтів і ефективна організація лікувально-профілактичного процесу; 2) сформована система загальноприйнятих моральних цінностей особистості (близьких для лікаря і педагога); 3) навчання пацієнтів; 4) психолого-педагогічний вплив на пацієнта передбачає вміння комунікувати, урахувати індивідуальні особливості та знання методів впливу; 5) виконання освітньої складової професійної діяльності вимагає здатності лікаря до емпатії, поваги до своїх пацієнтів, уміння переконувати їх у доцільності та необхідності певних процедур тощо.

Таким чином, процес інтеграції педагогічної та медичної наук є не тільки історично підтвердженим, а й зумовленим вимогами підготовки сучасних лікарів і вимагає винайдення дієвих методів, форм і засобів навчання в медичних ЗВО.

Література

1. Балякова И. С. Формирование педагогической компетентности будущего специалиста со средним медицинским образованием : дисс. ... канд. пед. наук. – Саратов, 2006. 202 с.
2. Бехтерев В.М. Объективная психология. – М. : Наука, 1991. – 475 с.
2. Бим-Бад Б. М. Современная педагогическая антропология. *Педагогіка толерантності*. 1999. №3-4. С. 155-162.